

CZYTANIE I PISANIE - CO MÓWI PODSTAWA PROGRAMOWA

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole:

rozpoznaje litery, którymi jest zainteresowane na skutek zabawy i spontanicznych odkryć, **odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter** w formie napisów drukowanych dotyczące treści znajdujących zastosowanie w codziennej aktywności, wykonuje **własne eksperymenty graficzne** farbą, kredką, ołówkiem, mazakiem itp., tworzy proste i złożone znaki, nadając im znaczenie, odkrywa w nich fragmenty wybranych liter, cyfr, **kreśli wybrane litery i cyfry na gładkiej kartce papieru**, wyjaśnia sposób powstania wykreślonych, narysowanych lub zapisanych kształtów, przetwarza obraz ruchowy na graficzny i odwrotnie, samodzielnie planuje ruch przed zapisaniem, np. znaku graficznego, litery i innych w przestrzeni sieci kwadratowej lub liniatury, określa kierunki i miejsca na kartce papieru.

Przedszkole jest miejscem, w którym **poprzez zabawę dziecko poznaje alfabet liter drukowanych**. Zabawa rozwija w dziecku oczekiwania poznawcze w tym zakresie i jest najlepszym rozwiązaniem metodycznym, które sprzyja jego rozwojowi. **Zabawy przygotowujące do nauki pisania liter prowadzić powinny jedynie do optymalizacji napięcia mięśniowego, ćwiczeń planowania ruchu przy kreśleniu znaków o charakterze literopodobnym, wodzenia po śladzie i zapisu wybranego znaku graficznego**. W trakcie wychowania przedszkolnego dziecko nie uczy się czynności złożonych z udziałem całej grupy, lecz przygotowuje się do nauki czytania i pisania oraz uczestniczy w procesie alfabetyzacji.

WSKAZÓWKI DLA RODZICÓW

Po pierwsze nie szkodzić!

Jak skutecznie **zniechęcić** dziecko do czytania i pisania?

Zmuszając, nudząc i krytykując.

Jak będzie nuda, to się nie uda!

Nauka czytania dla dziecka jest jeszcze trudniejsza niż dla dorosłego, który uczy się czytania w innym języku. Spróbujcie tylko odczytać:

- Ez könnyű (po węgiersku: *To jest łatwe!*)
- C'est facile (po francusku: *To jest łatwe!*)

Wiecie co mam na myśli? To wymaga poświęcenia i wytrwałości, by nauczyć się czytać i pisać. Warto więc wplatać to wszystko w pasjonującą zabawę i ciekawe zajęcia.

Elementarna nauka pisania i czytania w przedszkolu – pięciolatki:

W tym wieku następuje znaczący progres w zakresie zdolności percepcyjnych i manualnych, choć nie ma powodów, by od dzieci w tym wieku oczekiwać jeszcze zainteresowania nauką pisania.

Co stanowi cel dla pięciolatek?

- Zapoznanie na drodze zabawy z literami i cyframi, drukowanymi – małymi i wielkimi;
- Doskonalenie umiejętności wyznaczania głoski w nagłosie i w wygłosie;
- Doskonalenie umiejętności analizy i syntezy sylabowej długich (4-5 sylabowych) wyrazów;
- Nauka odnajdowania rymów;
- Rozwijanie percepcji wzrokowej na materiale cyfrowo-literowym;
- Łączenie w pary takich samych zapisów wyrazowych, liter, cyfr;
- Rozpoznawanie niektórych zapisów globalnych;
- Rozróżnianie trudnych liter (p-b-d-g)
- Ćwiczenia słuchu fonematycznego (szczególnie rozróżnianie s-sz, z-ż, c-cz, dz-dź, r-l)

Co jest w zasięgu pięciolatka:

- rozpoznawanie małych i wielkich liter drukowanych;
- rysowanie po śladzie liter i cyfr pisanych;
- wykonywanie szlaczków;
- zapisanie własnego imienia (może się zdarzać zapis w odbiciu lustrzanym);
- rozpoznawanie cyfr od 0 do 9;
- zrozumienie, że niektóre wyrazy zapisujemy inaczej niż słyszymy (lew słyszymy jako *lef*, pies jako *pjes*)
- świadomość istnienia dwuznaków (sz, cz, rz, ch) oraz zmiękczeń (ś, ź, ć, dź, itd.) – nie należy oczekiwać od dziecka, że będzie pamiętało i stosowało w swoich próbach prawidłowy ortograficznie zapis. Ale nie należy bać się prezentowania dzieciom trudnych wyrazów. Na tysiąc procent 90% z naszych przedszkolaków nim wyjdzie z przedszkola podejmie próbę zapisu “Kocham Cię, Mamo!” – nie ma powodu, by nie wspominać dzieciom o istnieniu bardziej skomplikowanych liter w naszym języku, choć na pewno nie równocześnie z wprowadzaniem innej litery.

Elementarna nauka pisania i czytania w przedszkolu – sześciolatki:

Co stanowi cel nauki pisania i czytania w zerówce?

- utrwalanie obrazu liter małych i wielkich oraz cyfr;
- zwrócenie uwagi na istnienie interpunkcji – szczególnie znaków zapytania, kropek, które dziecko często widuje w opowiadaniach;
- rozwijanie umiejętności czytania w oparciu o litery, sylaby i proste wyrazy;
- doskonalenie analizy i syntezy głoskowej (np. d-o-m-e-k -> domek i odwrotnie)
- łączenie obrazków z podpisem;
- czytanie prostych zdań.

Co jest w zasięgu sześciolatka?

- czytanie szeregów sylab, po zapoznaniu liter, tj. la-lo-le-lu-ly;
- odczytywanie rebusów (obrazek lasu +ka-> laska);
- rozróżnianie “trudnych liter” takich jak p, b, g, d, M, W;
- pisanie prostych wyrazów;
- zapis liter w liniaturze po zaprezentowaniu wzoru (już niekoniecznie po śladzie);
- czytanie prostych zdań, typu “To jest lala. To jest domek Bartka”;
- Ci, u których funkcja rozwija się szybciej są w stanie samodzielnie czytać polecenia w książkach;
- symboliczny zapis działań, np. 5-3=2
- znajomość wszystkich liter i cyfr oraz ich pisanych odpowiedników (bez umiejętności spontanicznego ich kreślenia bez wzoru).
- analiza i synteza głoskowa około 6-8 głosek.

KILKA SŁÓW O NAUCE CZYTANIA

1. Od czego zależy prawidłowe czytanie i pisanie?

Aby dziecko prawidłowo czytało i pisało, powinno mieć właściwie rozwinięte:

- **analizator słuchowy i wzrokowy**, dlatego należy doskonalić percepcję słuchową i wzrokową poprzez ćwiczenia analizy słuchowej i wzrokowej, czyli podziału wyrazów na głoski i litery oraz syntezy słuchowej i wzrokowej, czyli łączeniu tych głosek i liter w wyrazy;
- **aparat artykulacyjny** (wargi, zęby, podniebienie, język, gardło, krtani, tchawicę

- i nos). Starannie wykonywane ruchy artykulacyjne dają wyraźną wymowę głosek i wyrazów. Dlatego w nauce szkolnej ważne jest głośne czytanie, recytowanie wierszy, ćwiczenia mające na celu wykrywanie u dziecka ewentualnych trudności w poprawnym artykulowaniu głosek;
- **laterallizację** (przewagę prawej ręki i prawego oka lub lewej ręki i lewego oka). Leworęczność uznano obecnie za zjawisko fizjologiczne. Tylko psycholog może podjąć decyzję o przestawieniu dziecka z ręki lewej na prawą, a czyni to naprawdę rzadko;
- **sprawność manualną**, to jest sprawność małych grup mięśniowych w obrębie rąk. Dlatego tak ważne są na tym etapie ćwiczenia w rysowaniu, kolorowaniu, wodzeniu po śladzie.

Ponadto dziecko powinno mieć chęci do nauczenia się czytania i pisania oraz rozwiniętą właściwą postawę wobec konieczności opanowania tych umiejętności.

2. Jakie są poziomy umiejętności czytania?

- **Literowanie** – dziecko czyta kolejne litery (analiza) , następnie łączy je w wyraz (synteza). Tak czyta wiele dzieci w klasach zerowych.
- **Sylabizowanie** – dziecko odczytuje całe sylaby, następnie łączy je w wyrazy.
- **Czytanie całościowe** – odczytywanie przez dziecko całych wyrazów.

3. Jak uczyć czytania, w jakiej kolejności:

- Rozmowy na temat liter – uświadamianie dzieciom ich istnienia, tego, że służą do zapisu naszych myśli. Przykładem takiego działania jest podpisywanie ilustracji prezentowanych lub tworzonych przez dzieci;
- Zabawy w dzielenie na sylaby – dzieci niemalże intuicyjnie opanowują tą umiejętność;
- Zapoznanie dzieci z globalnym zapisem prostych wyrazów, tj. dom, kot, nos, oko, itp.
- Wzbogacanie słownictwa – czytanie coraz dłuższych opowiadań
- Zapoznanie na drodze zabawy z literami i cyframi, drukowanymi – małymi i wielkimi;
- Doskonalenie umiejętności wyznaczania głoski w nagłosie i w wygłosie;
- Doskonalenie umiejętności analizy i syntezy sylabowej długich (4-5 sylabowych) wyrazów;
- Nauka odnajdowania rymów;
- Rozwijanie percepcji wzrokowej na materiale cyfrowo-literowym;
- zapisanie własnego imienia (może się zdarzać zapis w odbiciu lustrzanym).

KILKA SŁÓW O CZYTANIU WRAŻENIOWYM O CZYTANIU WRAŻENIOWYM

Jak czytać lekturę?

Przede wszystkim należy szukać takich utworów, których czytanie można urozmaicać gestem, mimiką, tańcem integracyjnym na siedząco, zabawą ruchową w obrębie miejsca, w którym dziecko przebywa. Czasami czytany czy opowiadany tekst warto przeplatać śpiewem, uruchamianiem zmysłu powonienia, a to wszystko po to, by dziecko z zapałem, chęcią i uwagą śledziło fabułę i doświadczało radości z dobrze i atrakcyjnie spędzonego czasu.

Jaką lekturę wybrać?

Książki należy starannie dobierać do wieku i zainteresowań dzieci. Ważne, aby przekaz był czytelny, a w tekście pojawiły się wartości wspomagające formowanie jego osobowości. Jeżeli w utworze występują emocje, należy zachęcać dzieci, by w trakcie czytania je okazywały jest to zarówno chwila wytchnienia w trudnej sztuce skupienia się nad tekstem, zwłaszcza dla dzieci, oraz forma ekspresji i nauki wyrażania tychże uczuć. Podczas czytania z dziećmi i dla dzieci należy poszukać w książce słów kluczy, czyli takich, które można ożywić zabawą, np. piosenką, tupaniem, klaskaniem, wydawaniem dźwięków onomatopiecznych. Wszystkie te propozycje są krótkie, nie wymagają przemieszczania się dzieci, mają związek tematyczny z przedstawioną akcją, stają się piękną podróżą do świata wyobraźni, gdzie wszystko może się zdarzyć.

Czy książką można motywować do pracy, koncentracji?

Proponuje otwierać książkę za pomocą wymyślonych haseł wypowiedzianych tajemniczym tonem: Bajuj, bajuj, dziwy, dziwy, czy to dzieje się na niby? Kartka książki się otwiera, w świat przygody nas zabiera!

albo

Gadu gadu gadka, to książki okładka, która dla nas się otwiera, w świat fantazji (przygody, historii itd.) nas zabiera!

Jak to miło i wesoło, gdy czytamy wszyscy wkoło czytam ja, czytasz ty, mama z tatą no i my!”.

Nim rozpocznie się czytanie, patrz uważnie, co się stanie, otwórz serce, otwórz oczy, może coś Ciebie zaskoczy!

W trakcie czytania czy opowiadania warto rymować podczas przewracania kartki w celu dyscyplinowania dzieci, np.,

Teraz kartkę przewracamy i dalej uważnie słuchamy!

A koniec książki można obwieścić rymówką:

To już koniec opowieści, która w głowie się nie mieści!

Dlaczego czytanie w ruchu? Jak twierdzą neurdydaktycy „największym wrogiem uczenia się jest nuda!”. Proces uczenia się jest tym bardziej efektywny, im częściej jest związany z pozytywnymi doświadczeniami, a emocje wiążą się z pozytywnymi kontaktami społecznymi.